

Het opperste oogenblik is geslagen; Maximiliaan zal gefussilleerd worden. Pater Soria, zijn biechtvader, barst in snikken uit. De keizer legt hem de hand op zijn schouder en spreekt hem troostende woorden toe.

Aan den kabinets-secretaris,
den heer Augustin Fischer.

Daar ik op mijne reis nog meer hinderpalen van Porfeiro Diaz dan van Marquez te wachten had, begaf ik mij naar generaal Escobedo, deelde hem de redenen mede, die mij bewogen naar Mexico te gaan, en nu gaf hij mij den volgenden brief.

Queretaro, 31n Mei 1867.

Aan den geachten Heer generaal
Porfeiro Diaz, te Tacubaya.

Geachte vriend en wapenbroeder,

De prinses Salm-Salm reist door Tacubaya op verzoek van Maximiliaan, om de aankomst der verdedigers, die hij gekozen heeft te verhaasten. Uit hoofde van hare kunne heb ik mij veroorloofd deze dame, de overbrengster van dit schrijven aan uwe welwillendheid aan te bevelen, terwijl ik niet twijfel, of gij zult haar doel helpen bereiken.

Gij kent de hoogachting, waarmede ik steeds ben uw toegenegen vriend en wapenbroeder,

M. Escobedo.

Alles was nu voor mijn vertrek gereed, toen men mij een onverwachte hinderpaal in den weg legde.

Zijn plan ter ontvluchting was nu geheel geregeld en zou op den 2n Juni ten uitvoer gebracht worden.

Gelukte de onderneming dan was mijne reis noodeloos en werd de vlucht verhinderd of werden de vluchtelingen achterhaald of gekwetst dan zou mijne aanwezigheid te Queretaro van het uiterst belang zijn.

Ik kreeg met hem over deze zaak in het bijzijn des keizers een klein verschil, dat intusschen daarmeê eindigde, dat ik den wil van mijn man deed en mijne reis uitstelde.

Daar ik echter zooveel haast gemaakt had om weg te komen en vreesde, dat men naar redenen voor mijn verblijf zou zoeken en argwaan opvatten, moest ik het een of ander voorwendsel bedenken.

Te dien einde ging ik naar Escobedo en hield mij, alsof ik er mij beducht over maakte, dat Porfeiro Diaz zijn brief niet zou respecteeren en mij ophouden of zelfs uit het land zenden; waarom ik hem verzocht mij van den president Juarez de vergunning te verschaffen om naar Mexico te reizen en van daar hierheen terug te keeren.

Escobedo verzekerde bij hoog en bij laag, dat zijn brief geheel voldoende zou zijn, maar ik bleef bij hetgeen wat ik gezegd had en hij deed wat ik wilde.

Ofschoon hij de schouders ophaalde en met het hoofd schudde, telegrafeerde hij toch naar den president te San Luis, en voordat er een antwoord kwam kon ik niet vertrekken.

De keizer dacht, dat ik ondanks de tegenkanting van mijn man vertrokken was en was dus zeer verwonderd mij te zien, en toen ik hem vertelde, hoe ik het met Escobedo afgemaakt had, had hij hier heel wat schik in en zeide al lachende:

— Waarlijk, beste prinses! als ik ooit weer vrij kom, benoem ik u zeker tot mijn minister van buitenlandsche zaken!

Op den 2n Juni kreeg de keizer een telegram van Mexico, waarin hem werd medegedeeld, dat baron Von Magnus en de beide advokaten van daar naar Queretaro vertrokken waren.

De vlucht werd daarom uitgesteld en mijne reis naar Mexico noodeloos.

Ik gaf de boven meêgedeelde brieven dus aan den keizer terug; maar hij ried mij, den brief van Marquez te bewaren, daar deze mij misschien later van dienst zou kunnen zijn.

De andere brieven gaf hij aan mijn man.

Er hield zich te dien tijde een Noord-Amerikaansche rechtsgeleerde, de heer Hall, die met de Mexicaansche vijandige regeering eenige zaken voor den heer Halyday van New-York te regelen had, te Mexico op.

De heer Hall was uit Californië vandaan, sprak zeer goed Spaansch, was een uitstekend jurist en kende de Mexicaansche wetten door en door.

Ik beval dezen heer aan den keizer aan, die hem ontving en besloot, hem ter zijner verdediging nevens de Mexicaansche advokaten aan te nemen.

De heer Bahnsen gevoelde zich te Queretaro alles behalve op zijn gemak, daar hij vreesde dat eene vlucht des keizers, onverschillig of zij gelukte dan wel slechts beproefd hem weder in ongelegenheden met de Juaristische regeering zou kunnen brengen en keerde daarom terstond na mijne terugkomst naar San Luis terug.

Al spoedig na mijne aankomst te Queretaro had ik den keizer trachten te bewegen een bode of eene telegraphische dépêche aan de regeering der Vereenigde Staten te Washington te zenden en rechtstreeks om hare bescherming te verzoeken.

De keizer stemde daarmede in, en de Heer Bahnsen werd belast met de taak om dit ten uitvoer te brengen.

Hij zeide ook in de tegenwoordigheid van mij en mijn man tegen den keizer, dat hij het gedaan had.

Maar te Washington heeft men zulk een dépêche niet ontvangen en de keizer verwonderde er zich dikwijls over dat er geen antwoord kwam.

Onder de menschen die bij de toebereidselen tot de vlucht gebruikt werden bevond zich een gewezen luitenant der Juaristen, die al spoedig na het vertrek van den Heer Bahnsen met twee duizend dollar welke hem toevertrouwd waren op den loop ging.

Ik telegrafeerde terstond aan den heer Bahnsen om den dief te laten aanhouden, maar kreeg slechts het volgende naamlooze bericht ten antwoord:

— Uwe vrienden te San Luis wenschen dat gij hen niet door telegraphische berichten in onaangenaamheden brengt, zooals gij vandaag gedaan hebt.

De dief was in het huis van den heer Bahnsen maar het gelukte hem, den gewezen consul zooveel angst aan te jagen, dat deze, blijde was, toen hij met de achthonderd dollar, die hij van zijn roof nog zeide over te hebben, San Luis verliet.

Ik had er deugdelijk gelijk in, dat ik de menschen die mijn man ter volvoering van het plan ter ontvluchting gebruikten, wantrouwde en van meening was, dat het hun er slechts om te doen was ons geld af te persen.

De kapitein der ruiterij, die onder de omgekochte officieren misschien nog de beste was, kwam naar mij toe en verlangde oogenblikkelijk nogmaals vijf honderd dollar.

Kreeg hij deze niet, dan kon er van de vlucht niets komen en toen ik weigerde, het geld te geven, voordat ik met den keizer of mijn man gesproken had, liet hij zich zelfs bedreigingen ontvallen.

Toen ik den keizer later daarover sprak, verzocht deze mij, aan den ritmeester geen enkele cent te geven.

HOOFDSTUK LI

GELDZUCHT DER GEZANTEN

De rechter Hall was met het geheele plan ter ontvluchting bekend en had de zorg voor de paarden, die er te dien einde gekocht waren, op zich genomen.

Of nu de ritmeester enkele zijner bedreigingen ten uitvoer bracht, weet ik niet, maar het is een feit, dat de heer Hall eenige dagen later benevens andere vreemdelingen het bevel kreeg om Queretaro te verlaten, waarop ik de paarden in den stal, die bij mijn huis behoorde, moest nemen.

De diligencie, waarin de heer Hall naar Mexico vertrok, werd door struikroovers aangevallen, en nu zond hij zijn bediende, een Italiaan, naar Queretaro terug met het verzoek, dat ik toch een poging zou aanwenden om Escobedo te bewegen, de struikroovers te laten achtervolgen, tegelijker tijd liet hij mij om het leenen van een der mij toevertrouwde paarden verzoeken.

Daar de rechter wist dat de paarden mij niet toebehoorden en dat zij ieder oogenblik gereed moesten zijn, geloofde ik niet dat hij dit verzoek tot mij gericht had en dat het veeleer een inval van den knecht was.

Ik weigerde hem zijn verzoek dan ook en was niet weinig verbaasd eenige uren daarna te vernemen, dat de knecht in den stal gegaan was en daaruit een paard voor zich gehaald had, onder het voorwendsel, dat hij daartoe van mij verlof gekregen had.

Ik deelde dit voorval terstond aan kolonel Villanueva mede, die den man een patrouille achterna zond, welke hem spoedig inhaalde en in de gevangenis zette.

Hij schreef mij van daar een brief, waarin hij dreigde, dat hij het geheele plan ter ontvluchting, hetwelk hij van den heer Hall vernomen had, zou verraden, wanneer ik hem niet in vrijheid liet stellen.

Ik nam geene notitie van den brief en kolonel Villanueva liet den kerel na verloop van eenige dagen weer los.

Op den 5 Juni kwam baron Magnus met zijn kanselier den heer Scholler, en de beroemde advocaten van Mexico aan.

Den volgenden dag kwamen ook baron Lago, met zijn secretaris, den heer Schmidt, de heer Hooricks, de Belgische en de heer Curtopassi, de Italiaansche zaakgelastigde.

De aankomst der vreemde gezanten had op de zaak des keizers geen gunstigen invloed.

Deze heeren, zoo kwam het mij althans voor, begrepen hunne verhouding tot de Republikeinsche Reegering geheel verkeerd.

Hunne gedragingen en de toon dien zij voerden mogen volkomen juist en met hunne gewichtige plaats als vertegenwoordigers van groote mogendheden overeenkomstig geweest zijn; maar toch schenen zij iets meer wezenlijks vergeten te hebben en wel dat zij geene gezanten waren bij de Juaristische regeering, maar bij eenen keizer dien deze als een overweldiger beschouwde en wien zij juist een proces als landverrader aandeed.

Zij vergaten dat de vijandelijke regeering zich bijzonder weinig om al de mogendheden, die zij vertegenwoordigden, bekommerde, omdat zij zeer wel wist dat geen daarvan haar bijzonder gevaarlijk kon worden, daar zij onder de bescherming der Vereenigde Staten stond, welke bescherming krachtig genoeg gebleken was om een der machtigste vorsten van Europa uit Mexico te verdrijven.

Toen baron Magnus na zijne aankomst bij generaal Escobedo kwam, gaf de generaal hem te kennen, dat hij hem niet in zijne hoedanigheid van Pruisisch gezant kon ontvangen, daar Pruisen zijne regeering niet erkend had, maar slechts als een zekere mijnheer Magnus, een vriend van Maximiliaan; als zoodanig wilde hij hem alle mogelijke hulp ten opzichte van de verdediging van den gevangene verleenen.

Ik heb reden om te gelooven dat de heer baron Von Magnus deze, zijne positie beter begreep en dienovereenkomstig handelde dan verscheidene zijner ambtgenooten.

De beide advokaten zouden terstond naar San Luis Potosi vertrekken, om te zien, hoe de zaken daar stonden en wat er in 't belang van hun client te doen was.

Daar ik met den heer Juarez en den heer Iglesia over de zaak des keizers gesproken had, wenschten de advocaten gaarne van mij te vernemen, hoe deze zich daaromtrent uitgelaten hadden en baron Magnus deelde mij mede, dat zij mij te dien einde een bezoek wilden brengen.

Daar ik wist, dat de tijd dezer heeren zeer beperkt was, achtte ik het beter hen zelf op te zoeken.

Ik deelde hun mede, dat de heer Iglesia gunstig gestemd scheen te zijn en het denkbeeld eener minnelijke schikking met belangstelling vernomen had en inzonderheid de mededeeling, dat de Europeesche mogendheden misschien geneigd zouden zijn, een aanzienlijk losgeld te betalen, of de Mexicaansche oorlogsschuld te waarborgen, ingeval het leven des keizers gespaard werd.

Noch de heer Von Magnus, nog eenig ander der overige vertegenwoordigers van Europeesche regeeringen, scheen in de verte aan de mogelijkheid te gelooven, dat de Mexicanen het zouden wagen, den keizer werkelijk te fusilleeren, zelfs wanneer hij ter dood veroordeeld mocht worden.

Deze heeren, die van het volle bewustzijn hunner waardigheid doordrongen waren, vergaten geheel, dat de republiekeinsche Mexicanen het gewichtige hiervan volstrekt niet begrepen, daar zij van de macht der verscheidene duizenden mijlen van hen verwijderde staten, Pruisen, Oostenrijk, België en Italië, niet dan zeer onbestemde begrippen hadden.

Zij zijn vandaar te verontschuldigen, wanneer zij in hunne onwetendheid over het gewichtige voorkomen dezer heeren meer verwonderd dan van eerbied vervuld waren.

Daar ik eene Amerikaansche ben en Europeesche begrippen en denkbeelden mij destijds ook nog vreemd waren, begreep ik de gevoelens der Mexicanen veel beter dan de heeren gezanten, die het gevoel van hun gewicht konden van zich zetten.

Terwijl zij vervuld waren van het denkbeeld, dat de Mexicaansche regeering het niet zou wagen, zich schuldig te maken aan eene handeling, die door alle Europeesche mogendheden afgekeurd en misschien gewroken zou worden, had ik de volle overtuiging, dat Juarez en zijn kabinet niet de minste notitie daarvan zouden nemen, dat de dood des keizers eene bepaalde zaak was en dat niets dan de vlucht hem zou kunnen redden.

Dit was niet alleen mijn gevoelen.

Ik had de meening van republiekeinsche Mexicanen, die geenszins wreed waren en zelfs zeer veel sympathie voor den keizer gevoelden, gehoord; allen waren er ten stelligste van overtuigd dat hij gefusilleerd zou worden.

Toen ik met baron Magnus bij den keizer was, werd er over het plan ter ontvluchting gesproken.

De baron verklaarde dit alles voor eene dwaasheid en beweerde, dat men zich volstrekt niet met zulk eene gewaagde onderneming moest inlaten.

Hij gaf te kennen, dat zulk een vlucht met de waardigheid van den keizer in strijd was.

Hij stelde veel vertrouwen in den goeden uitslag van diplomatische onderhandelingen en scheen te denken, dat, wanneer de vlucht in het uiterste geval noodig mocht zijn, het daarvoor altijd nog tijd genoeg was, — en geld te dien einde scheen een zeer ondergeschikt punt te zijn om het geheele garnizoen te koopen.

Ook generaal Escobedo scheen gehoord te hebben van de ontzaglijke sommen, die de heeren gezanten met de meeste bereidwilligheid in de zakken der Juaristische officieren wilden stoppen, en daar hij de zwakheid der Mexicanen kende hield hij het voor goed, de maatregelen van voorzichtheid te verdubbelen.

Hij scheidde alle overige gevangenen van den keizer, Miramon en Mejia af en verdriedubbelde de wachten.

Hij gaf ook bevel, dat alle gevangenen oogenblikkelijk doodgeschoten moesten worden, wanneer zij ook maar eene poging tot de vlucht mochten aanwenden.

Voordat de gezanten kwamen, was het zeer gemakkelijk, tot den keizer door te dringen; maar nu moest ik, evenals alle gezanten, telkens wanneer ik den keizer een bezoek wilde brengen, eene bijzondere vergunning afhalen.

De Oostenrijksche en Belgische regeering moeten het best weten, of hunne gezanten overeenkomstig hare onderrichtingen gehandeld hebben, maar aan ons en zelfs aan de Mexicanen kwam hun gedrag wel verwonderlijk, maar geenszins bewonderenswaardig voor.

Reeds toen de Fransche troepen aftrokken, deden zij al het mogelijke om vreemde soldaten, die in Mexico wilden achterblijven en den keizer dienen, daarvan terug te houden, en nu gedroegen zij zich en spraken, alsof zij geheel op de zijde zijner vijanden waren.

Er is mij gezegd dat de Oostenrijksche gezant en zijn secretaris zich slechts den schijn daarvan gaven, om den keizer des te meer van dienst te kunnen zijn, maar ik moet bekennen, dat dit eene zeer zonderlinge en voor mij volstrekt onbegrijpelijke politiek was.

De heer Hooricks, de Belgische gezant, ging in deze politiek zoover, dat hij in het openbaar, ten aanhoore van generaal Escobedo en diens staf in de alleronvoegzaamste bewoordingen over den keizer sprak.

Hij bediende zich van uitdrukkingen, die met « domme kerel » gelijkluidend zijn en zeide, dat de vijandelijke regeering volkomen in haar recht was om hem te fusilleeren.

Generaal Escobedo en zijne toenmalige stafofficieren kunnen de waarheid mijner uitspraak bevestigen, en verscheidene hunner lieten zich tegenover mij over het lafhartige en het onbetamelijke dezer politiek uit.

De Italiaansche gezant, de heer Curtopassi, gedroeg zich veel beter dan de Oostenrijksche en de Belgische; hij deed althans eene ernstige poging om den keizer van dienst te zijn, en dat zulks niet gelukte, kwam alleen daardoor, dat hij met beloften in plaats van met klinkende munt te werk ging.

Hij wendde zich tot den Mexicaanschen militairen dokter, die den keizer dikwijls *ex officio* moest bezoeken, den heer Riva de Nejra, en beloofde dezen tien duizend dollar, wanneer hij wilde bewerken, dat men den keizer in een partikulier huis een onderkomen verschafte, waarop wij reeds lang gehoopt hadden, daar de vlucht uit een particulier huis gemakkelijker te bewerkstelligen zou zijn.

De dokter, die zich waarschijnlijk zou hebben laten overhalen, al hadden we hem ook maar de helft der som in klinkende munt aangeboden, vertrouwde beloften niet en achtte het voordeeliger, Escobedo met het hem gedane aanbod bekend te maken.

Daar het verzoek op zich zelf beschouwd onschuldig en door mij was gedaan, trok de som, daarvoor aangeboden, de aandacht en deed tot gevaarlijke bijbedoelingen besluiten hetgeen slechts eene verdubbeling van voorzorgsmaatregelen voor gevolg had.

Ik heb vroeger reeds opgemerkt, dat de Mexicanen niet het minste begrip van het gewicht der zaakgelastigden hadden en dat zij in den beginne alleen verwonderd waren over het gewicht dat zij zich zelven gaven; maar van lieverlede begonnen zij over de aanmatigingen die deze heeren hadden, en over den hoogmoedigen toon, dien zij aannamen, geërgerd te worden.

Ik stond op een goeden voet met al de hoogere officieren bij den staf van Escobedo.

Mijne gehechtheid aan den keizer, den ijver, dien ik voor hem aan den dag legde, en de geheele wijze waarop ik mij voor hem in de weer stelde, deden mij hunne achting verwerven, en ik weet dat de meesten hunner mij, althans in het geheim, een goeden uitslag toewenschten.

Van hen vernam ik veel, wat aan anderen verborgen bleef, en zij zeiden mij, dat de tus-

schenkomst der gezanten niet alleen geheel noodeloos, maar zelfs schadelijk was en de ontknooping verhaastte.

Niets kon den keizer redden dan de vlucht: dat werd mij door meer dan een dezer heeren in het oor gefluisterd.

Ik sprak hierover dan ook zeer ernstig met den keizer; maar het had den schijn alsof het te groote vertrouwen der gezanten, die mijne vrees als die van eene versaagde vrouw beschouwden, aangestoken was, en de toekomst niet zoo donker inzag als vóór hunne komst.

Daar hij echter noch aan mijne oprechtheid, noch aan mijn goeden wil kon twijfelen, en ook eenige waarde aan mijn oordeel en mijne gave van opmerking hechtte, hoorde hij mijne voorstellen althans aan.

Reeds lang te voren had ik hem trachten te overtuigen van de noodzakelijkheid dat hij over de vlucht niet met ondergeschikte officieren maar met oversten moest onderhandelen.

Een hunner had ik reeds geheel voor de zaak gewonnen, namelijk kolonel Villanueva, die het opperbevel over alle wachten in de stad voerde.

Villanueva stelde het levendigst belang in het lot des keizers en beschouwde het als een ongeluk voor zijn vaderland, wanneer de regeering hem mocht laten fusilleeren.

Om deze reden was hij bereid, de hand tot de vlucht te leenen.

Hij voor zich weigerde, daarvoor geld aan te nemen, ofschoon hij onbemiddeld was en voor zijne zusters te zorgen had, en verliet zich op den keizer, die hem naar Europa zou meênemen en wel voor zijne toekomst zorgen.

Kolonel Villanueva zeide mij echter, dat hij alleen de vlucht niet kon bewerkstelligen en dat kolonel Palacios, die het opperbevel in de gevangenis zelf voerde, voor de zaak moest gewonnen worden.

Te dien einde verlangde ik, dat de keizer honderd duizend dollar in goud in de bank van den heer Rubio zou plaatsen, waarop men naar gelang van zaken zou kunnen trekken, want klinkende munt, zeide ik tot den keizer uit vroegere ervaring, was volstrekt noodig, wanneer men met Amerikanen wilde onderhandelen.

De keizer antwoordde dat geld de minste zorg was, daar zoowel baron Magnus als de andere gezanten hem de verzekering gegeven hadden, dat er sommen gelds, tot welk bedrag ook, ter zijner beschikking stonden.

Het was inderdaad zonderling!

Aan het einde van ieder woord dezer heeren hing een gouden onza, maar aan de toppen hunner vingers zelfs geen armzalige dollar!

Het is wel te begrijpen, dat ik ongeduldig en gemelijk word, wanneer ik er aan denk, *dat deze jammerlijke geldzucht der gezanten den keizer om het leven gebracht heeft!*

Het was een ongeluk dat de heer Von Magnus omstreeks dezen tijd naar San Luis Potosi vertrokken was.

Hij zou waarschijnlijk wel de eerste geweest zijn, die geld verschaft had.

De twee advokaten hadden getelegrafeerd, dat hij moest komen, toen het den schijn had, dat de regeering tot een schikking geneigd was.

De keizer wilde hem niet van zich laten gaan, zooals hij mij zelf in tegenwoordigheid van Dr. Basch zeide, want hij stelde meer vertrouwen in den heer Magnus dan in eenig ander der overige gezanten, en wilde iemand in zijne nabijheid hebben, op wien hij staat kon maken.

In deze verlegenheid en daar ik zeide, dat ik zonder geld volstrekt niets kon doen, zond de keizer iemand naar den heer baron Von Lago, den Oostenrijkschen gevolmachtigde, die zich sedert twee dagen niet had laten zien.

De goede baron behoorde geloof ik tot den overal verspreiden, niet-Indiaanschen stam der «*hazevoeten* ».

Hij was wel is waar ook van meening geweest dat men den keizer *niet kon fusilleeren*, maar hij was toch in de laatste dagen in 't oog loopend angstig geworden en vreesde dat deze onbehouwene republikeinsche spitsboeven niet alleen den keizer, maar zelfs *zijn* geheiligden persoon zouden doodschieten!

HOOFDSTUK LII

MISLUKTE POGING

De ongelukkige keizer verkeerde inderdaad in een toestand van verlatenheid en gevoelde dit ook.

Toen ik hem zeide dat de gevangene kolonels, en onder hen ook mijn man metterhaast Queretaro zouden verlaten en ik moest meegaan, werd hij bedroefd en zeide:

— Gij zijt de eenige die werkelijk iets voor mij gedaan hebt; als gij weggaat dan ben ik werkelijk geheel verlaten.

Dientengevolge werd er tusschen mij en mijn man afgesproken, dat hij zijne aanstelling tot generaal zou laten zien ten einde op deze wijze te Queretaro te blijven.

De dag naderde waarop de keizer, Miramon en Mejia voor den krijgsraad gesteld worden.

Deze zou gehouden worden in den schouwburg, die te dien einde als voor het vieren van een feest opgesierd was.

Het was voor mij eene vreeselijke gedachte dat de keizer hier, zwak en ziek als hij was, als het ware tentoongesteld zou worden.

Toen ik hem dan ook den avond vóór het houden van den krijgsraad bezocht, gaf ik mij alle moeite om hem over te halen er niet heen te gaan en 's morgens liever de een of andere medicijn in te nemen, die hem voor het oogenblik zieker deden schijnen dan hij werkelijk was.

Hem kon de gedachte om in den schouwburg te verschijnen evenmin bekoren; maar hij vreesde dat men hem zou noodzaken, waaromtrent ik hem echter gerustelde, daar ik de geheele zaak vooraf met kolonel Villanueva besproken had.

Toen ik den volgenden morgen om negen uur in het Capucijnerklooster kwam, traden de gevangenen juist buiten en begaven zich naar de gereedstaande rijtuigen, en mijn hart klopte van angst dat ik ook den keizer zou zien; maar hij had mijn raad opgevolgd en kwam niet.

Generaal Miramon zag er vroolijk en opgeruimd uit, alsof hij naar een bal ging, terwijl de ongelukkige Mejia diep ter neer geslagen was.

Mijn man had aan den keizer een brief geschreven, dien ik hem overbracht en waarin hij bezworen werd, geen tijd met een bedrieglijke hoop verloren te laten gaan, maar zich oogenblikkelijk tot de vlucht gereed te maken, waartoe het plan insgelijks in den brief vervat was.

Ik deelde nu aan den keizer mede, dat ik alles met Villanueva afgesproken had, die hem uit de gevangenis zou brengen, waarbij een escorte van honderd man gereed zou staan om hem naar de Sierra Gordo te brengen.

De keizer was met het plan ingenomen, maar toch drong hij er op aan, dat ik hem te paard met Dr Basch op den voet zou volgen.

Hij vreesde namelijk, dat men hem zou verraden en vermoorden, en vreesde dat de tegenwoordigheid eener dame de ruiters van het plegen van zulk een vreeselijke misdaad zou terughouden.

Ik zeide nu aan den keizer dat ik op mij genomen had, kolonel Palacios, die de wacht van het klooster had, en gedurende den geheelen nacht zelf voor de kamer des keizers op- en neerliep voor de zaak te winnen, maar dat ik te dien einde geld moest hebben.

Met ontzetting beschouwde de keizer nu eindelijk zijn toestand in het ware licht en betreurde het diep dat hij zooveel tijd verloren had laten gaan en niet vroeger voor geld gezorgd had.

Hij had volstrekt niets en toch zeide hij mij dat hij zijn uiterste best zou doen om zich de noodige middelen te verschaffen.

Toen ik weder bij hem kwam, vond ik hem wanhopig.

Hij kon het geld om de kolonels om te koopen niet krijgen, maar hij gaf mij twee wissels, elk ter waarde van honderd duizend dollar, op het keizerlijk huis en de keizerlijke familie te Weenen.

Vijf duizend dollar zou hij mij echter uiterlijk 's avonds om negen uur zenden, daar ik deze noodwendig moest hebben, om ôf ze aan Palacios voor de soldaten te overhandigen, ôf zelf onder hen te verdeelen.

Ik had tot dusverre aan kolonel Palacios nog geene mededeelingen gedaan, en er werd tusschen mij en Villanueva eene afspraak gemaakt, dat ik de gevangenis om acht uur zou verlaten, dat Palacios mij zou vergezellen en dat ik dezen tot tien uur aan den praat zou houden.

Ik woonde te dien tijde niet in een hotel maar in een particulier huis, dat aan Mevrouw Pepita Vicentis, de weduwe van iemand van onze partij, die gedurende de belegering gestorven was, toebehoorde.

Generaal Echegarray woonde in hetzelfde huis.

Deze oude dame was bijzonder goedhartig ten opzichte van onze gevangenen en had den geheelen tijd door voor vijftien hunner gezorgd.

Ik moest tot acht uur bij den keizer blijven en had met hem een langdurig en belangrijk gesprek.

Hij deelde mij zijne geheime zorgen en bekommeringen mede, wijdde mij in zijne familiebetrekkingen in en maakte mij met zijne plannen voor de toekomst bekend, ingeval hij gelukkig naar Europa mocht komen.

Het innigst sprak hij over zijne moeder, waaraan hij mij groeten en andere zaken opdroeg voor het geval, dat ik alleen te Weenen zou komen.

Dit gesprek maakte mij zeer somber en ik was vervuld van het bange voorgevoel, dat ik den keizer thans voor de laatste maal zag.

Toen het bijna acht uur was, gaf de keizer mij zijn zegelring.

Werden mijne onderhandelingen met colonel Palacios met een gewenschten uitslag bekroond, dan zou deze hem dien ring nog dienzelfden avond terugbrengen.

Ik verliet den keizer met een bezwaard hart en met eene zwakke hoop, want eene uiterst moeilijke taak wachtte mij, die ik met zeer ontoereikende middelen moest volbrengen, en wel met twee stukjes papier, wier beteekenis degene, met wien ik te doen had, nauwelijks begreep.

Kolonel Palacios was een Indiaan, die ternauwernood kon lezen en schrijven.

Hij was echter een dapper soldaat, had zich dikwijls onderscheiden en had zich een bijzonder vertrouwen zijner oversten verworven, die hem als een soort van beul gebruikten, aan wien alle terechtstellingen toevertrouwd werden.

Hij had eene jonge vrouw, die hem nog maar kort geleden het eerste kind geschonken had, dat de oogappel des vaders was.

Daar hij volstrekt geen vermogen bezat, hoopte ik, dat de gedachte, aan dit kind, eene onbezorgde toekomst te verzekeren, hem geneigd zou maken om mijne voorstellen aan te nemen.

De kolonel vergezelde mij naar huis, en ik noodigde hem uit, met mij naar mijne kamer mee te gaan.

Ik begon dadelijk over den keizer te spreken, om te weten te komen, hoe hij ten opzichte van dezen gezind was en of ik eenige hoop op een gewenschten uitslag kon koesteren.

Hij zeide mij, dat hij vroeger een bitter vijand van den keizer geweest was, maar sedert hij zoolang om en bij hem en er getuige van geweest was, hoe goed en edel hij zich in zijn ongeluk had gedragen, en sedert hij hem in zijne trouwe blauwe oogen gestaard had, gevoelde hij voor hem de grootste deelneming, zoo niet liefde en bewondering.

Na dit inleidend gesprek, dat omstreeks tien minuten duurde, kwam ik met een bevend hart tot de eigenlijke zaak.

Het was inderdaad een oogenblik van de uiterste spanning en van het hoogste gewicht, waarvan het leven of de dood van een edel en goed man, die mij met zijne vriendschap vereerde en mijn keizer was, afhing.

Ik zeide hem, dat ik hem eene mededeeling te doen had, die zoowel voor hem als voor mij van het uiterste gewicht was; maar voordat ik dit deed, moest hij mij niet alleen zijn woord van eer als officier en gentleman geven, maar bij het leven van zijne vrouw en zijn kind zweren, dat hij, wat ik hem zou zeggen, aan niemand zou verraden, zelfs wanneer hij niet in mijne voorstellen kon treden.

Hij gaf mij het verlangde woord van eer en legde op de plechtigste wijze den eed op het leven zijner vrouw en zijn kind, die hij beiden meer dan alles op de wereld liefhad, af.

Ik zeide hem nu, dat ik met de meeste zekerheid wist, dat de keizer ter dood veroordeeld en zeker gefusilleerd zou worden, wanneer hij de vlucht niet nam, hetgeen hij mij als volkomen juist toestemde.

Daarop deelde ik hem mede, dat ik door andere personen toebereidselen had gemaakt tot de vlucht, die in den aanstaanden nacht zou plaats grijpen, wanneer hij er in bewilligde, slechts voor tien minuten den rug te draaien en de oogen dicht te doen.

Zonder zijne medewerking kon hiervan niets komen; wij waren geheel in zijne hand en het leven des keizers hing eenig en alleen van hem af.

Het dringende van den toestand bracht mij in de noodzakelijkheid rondborstig met hem te spreken.

Ik wist dat hij onbemiddeld was.

Hij had eene vrouw en een kind wier toekomst in deze woelige tijden zeer onzeker was.

Nu bood zich voor hem eene gelegenheid aan, om hun een aanzienlijk, levenslang inkomen te verzekeren.

Ik bood hem hierop een wissel van 100,000 dollar aan, dien de keizerlijke familie van Oostenrijk te Weenen zou betalen, en 5000 dollar in klinkende munt zou ik aanstonds voor zijne soldaten krijgen en hem ter hand stellen.

Wat ik hem voorstelde, was volstrekt niet in strijd met zijne eer, want als hij dit aanvaardde zou hij aan zijn vaderland den gewichtigsten dienst bewijzen.

De dood van den keizer zou de geheele wereld tegen Mexico de wapenen doen opvatten, maar nam de keizer de vlucht, dan zou hij het land verlaten en geene Europeesche mogendheid zou zich nog verder in de regeling van 's lands inwendige aangelegenheden mengen.

Ik zeide nog veel meer, en hij luisterde met de meeste opmerkzaamheid naar mij.

Aan de afwisselende kleur van zijn gelaat zag ik, dat hij een hevigen strijd met zich zelven voerde.

Ik zweeg en hij vatte nu het woord op.

Hij legde de hand op zijn hart en verzekerde dat hij werkelijk de uiterste deelneming voor Maximiliano gevoelde en dat hij inderdaad geloofde dat het voor Mexico het beste zou zijn hem te laten ontvluchten.

Hij kon omtrent zulk eene gewichtige zaak echter niet in vijf minuten een besluit nemen, maar wanneer hij zich daarmee inliet, dan wilde hij toch den wissel niet aannemen.

Hij nam dien echter in de hand en bekeek hem met nieuwsgierigheid.

De Indiaan kon waarschijnlijk niet begrijpen, dat er in zulk een klein stukje papier, waarop iets gekrabbeld stond, een onbezorgd leven voor zijn vrouw en zijn kind opgesloten kon liggen; een zak met goud zou veel overtuigender tot hem gesproken hebben.

Hij gaf mij den wissel terug en zeide, dat hij dien niet kon aannemen.

Hij zou er dien nacht nog eens over nadenken en mij den volgenden dag zijn besluit zeggen.

Ik liet hem den zegelring des keizers zien, zeide hem, wat deze beteekende, en verzocht hem, dezen nog dien zelfden avond aan den keizer ter hand te stellen.

Hij nam den ring en stak dien aan zijn vinger.

Na eene poos trok hij er hem weder af en zeide, dat hij dien niet kon aannemen.

Hij moest alles nog eens overleggen.

Hij raakte blijkbaar in verwarring en sprak over zijne eer, over zijn vrouw en over zijn kind.

« Welnu, kolonel, zeide ik, ik zie, dat gij nog geen besluit genomen hebt. Denk er dus nog eens over na en herinner u uw woord van eer en uw eed. Gij weet, dat er zonder uwe medewerking niets kan gedaan worden, en dat gij er niets aan zoudt hebben, mij te verraden.

Kolonel Villanueva, die natuurlijk zeer verlangend was, den uitslag van mijn gesprek terstond te vernemen, kwam na negen uur, en iets later vertoonde zich ook Dr Basch, maar zonder 5000 dollar, om eens te hooren, hoe het gesprek afgeloopen was.

Toen Palacios vertrokken was, zeide ik tegen den dokter, dat de vlucht in den aanstaanden nacht niet kon plaats grijpen, maar dat ik den volgenden dag zekerheid zou hebben en niet zonder hoop was.

Te gelijker tijd overhandigde ik den dokter den zegelring.

Palacios schijnt over mijne voorstellen tot aan middernacht nagedacht te hebben.

Toen had hij een besluit genomen: hij ging naar Escobedo en verried dezen alles.

Voordat ik 's morgens opgestaan was, werd mijn huis reeds bewaakt.

Er werd aan iedereen veroorloofd er in te gaan; maar iedereen die het verliet werd in hechtenis genomen.

Dit lot trof ook Dr Basch, die niets kwaads vermoedde en die door den keizer afgezonden was, daar deze vreesde dat men mij mijne twee wissels afhandig zou maken, om ze te vertoonen wanneer hij gefusilleerd was.

Om zulk een bedrog te keer te gaan, zond hij mij het volgende, eigenhandig geschreven papier, waarvan de vertaling aldus luidt:

Queretaro, 13n Juni 1867.

De beide wissels van *een honderd duizend pesos*, die ik heden afgegeven heb voor de kolonels *Palacios* en *Villanueva* en die door het huis en de keizerlijke familie te Weenen betaald zullen worden zijn eerst geldig op den dag waarop ik door de bovengenoemde kolonels geheel gered zal zijn.

Maximiliaan.

Twee bedienden des keizers kwamen bij mij met de boodschap dat de keizer mij onmiddellijk verlangde te spreken.

Ik wist reeds dat Palacios zijn woord van eer en zijn eed verbroken had en dat Dr Basch in hechtenis genomen was, want een officier van den staf van Escobedo deelde mij dit mede in een briefje dat ik terstond vernietigde.

Ik maakte mij gereed om uit te gaan, alsof ik van niets wist.

Toen ik het huis uitging, kwam generaal Refugio Gonzales met een grijnzend gezicht naar mij toe en zeide mij, dat generaal Escobedo mij terstond bij zich wenschte te zien.

Ik antwoordde hem dat ik juist plan gehad had een bezoek bij hem af te leggen.

HOOFDSTUK LIII

DE VERBANNING

Reeds sedert een geruimen tijd was het hoofdkwartier van de Hacienda de Hercules naar de stad verplaatst en bevond zich slechts weinige schreden van mijn huis in dezelfde straat.

Toen ik daar aankwam, werd ik in eene groote ontvangstzaal gelaten waarin zich eene menigte officieren bevond.

Enkelen hunner schenen in eene zeer goede luim te zijn, alsof zij een belangwekkend tooneel verwachtten; anderen keken mij met deelneming aan, en één fluisterde mij toe:

— Alles is verloren.

Na een poos kwam Escobedo.

Hij zag er somber uit en zeide op een sarcatischen toon: « dat de lucht te Queretaro niet goed voor mij scheen te zijn, dat zij inderdaad zeer nadeelig voor mij was ».

Ik verzekerde hem, dat ik mij nooit zoo wel gevoeld had als thans; maar hij bleef er bij, dat ik er volstrekt niet goed uitzag.

Hij had een rijtuig laten inspannen en een escorte gereedgemaakt, om mij naar San Luis Potosi te brengen, waar ik mij veel beter zou gevoelen.

Ik zeide hem, dat ik volstrekt geen verlangen had om daarheen te gaan en hem van ganscher harte voor zijne goedheid bedankte.

Nu kon hij zich niet langer bedwingen en barstte zijn toorn los.

Hij zeide, dat hij het heel slecht van mij vond, zoo geheel in strijd met alle gevoel van dankbaarheid en eer, dat ik na al de goedheid, die hij ten opzichte van mij getoond had, eene poging deed om zijne officieren om te koopen en hem in een onaangenamen toestand te brengen.

— Ik heb niets gedaan, generaal! gaf ik hem ten antwoord, waarover ik mij zou behoeven te schamen en wat gij zelf ook niet zoudt gedaan hebben, als gij in mijn toestand geweest waart.

— Wij zullen dat hier niet uitmaken, Mevrouw! maar ik wensch, dat gij Queretaro verlaat.

— Gij weet, generaal! hernam ik, dat ik nu geheel machteloos ben, en dat de keizer verloren is. Maar mijn echtgenoot is hier en wacht zijn proces af, en ik verzoek u dus, mij hier te laten. Zet mij in de gevangenis of plaatst eene wacht voor mijne kamer; ik beloof u, dat ik mij rustig zal houden.

De generaal wilde daarvan niets hooren.

Hij was te boos en zeide, dat hij er, na hetgeen ik gedaan had, niet meer verzekerd van kon zijn, dat ik zijne officieren niet zou vermoorden.

Ik was verstoord en zeide tot hem, dat hij geen recht had om zoo over mij te denken, zelfs wanneer ik mijn echtgenoot en mijn keizer wenschte te redden.

Hij antwoordde mij, dat ik onder een geleide naar den president kon gaan en daar om het behoud huns levens smeeken, maar niet hier.

Ik was niet de eenige die Queretaro moest verlaten: de vreemde gezanten hadden hetzelfde bevel gekregen.

— Maar, generaal, luidde mijn antwoord, ik verzeker u dat de gezanten niet het minste met mijn plan te maken hebben, en het niet gewaagd zouden hebben dit te ondersteunen.

— Dat weet ik wel, zeide hij op een verachtelijken toon, en juist daarom, omdat zij zulke lafaards zijn, moeten zij maken dat zij wegkomen.

— Maar, generaal! de keizer zal dan geheel verlaten zijn en niemand hebben die hem bij het maken zijner laatste schikkingen helpt.

— Hoe kunnen zulke oude wijven een man van dienst zijn? zeide hij gebelgd; 't zijn mooie kerels, die gezanten! Twee hunner zijn al weggeloopen en hebben hunne bagage in den steek gelaten!

Deze twee vreesachtige gezanten waren natuurlijk de Oostenrijksche en de Belgische.

Alle officieren van Escobedo maakten zich over hen vroolijk en de generaal zelf zeide mij later dat hij, wanneer een van deze lafaards hem verzocht had den keizer te mogen bezoeken en afscheid van hem te nemen dit niet zou geweigerd hebben.

Maar die heeren deden niet eens eene poging daartoe, en baron Lago was zoo duchtig in verwarring gebracht dat hij het codicil tot het testament des keizers ongeteekend nam!

Ik zie er natuurlijk niet het minste bezwaar in, te zeggen, dat ik het gedrag dier heeren zoo erbarmelijk mogelijk vond: maar mochten zij of iemand anders eraan twijfelen dat generaal Escobedo zich zoo ondiplomatisch over deze diplomaten uitgelaten heeft, dan beroep ik mij op den generaal zelf, die den man niet is om te ontkennen wat hij gezegd heeft, en op zijnen geheelen staf, die er bij tegenwoordig was, inzonderheid op kolonel Doria.

Ik zag nu in, dat ik voorloopig niets anders kon doen dan mij in mijn lot te schikken, en verliet Escobedo, zooals zeer goed te begrijpen is, niet in de beste luim.

Ik zag reeds een met vier muilezels bespannen rijtuig voor mijne deur staan en wilde in huis gaan, natuurlijk in de meening dat men mij althans den tijd zou laten om de noodigste toebereidselen tot mijn vertrek te maken.

Juist toen ik de deur van mijn huis, die slechts aanstond, wilde opendoen en deze binnentreden, trok de kapitein, die mij zou vergezellen, de deur dicht en maakte aanstalten om mij met geweld terug te houden.

Alleen de gedachte hieraan maakte mij zoo toornig, dat ik gevoelde dat ik bleek werd.

Met bliksemsnelheid was de kleine revolver, dien ik destijds altijd in mijn zak droeg, in mijne hand en op de borst van den verschrikten kapitein gericht, wien ik toeriep:

— Kapitein! als gij ook maar een vinger aan mij slaat, dan zijt gij een kind des doods!

De kapitein verontschuldigde zich, zeide dat hij er niet aan dacht, geweld te baat te willen nemen; maar generaal Escobedo had hem voor mijn persoon aansprakelijk gesteld, en hij was verplicht, mij niet uit het oog te verliezen.

Ik zeide hem, dat hij dan maar met mij in huis moest gaan; ik moest tijd hebben om mijne toebereidselen te maken en mijn goed in te pakken.

Hij wilde hier weer iets tegen inbrengen; maar ik was toornig en zeide tot hem op een ongeduldigen toon, dat hij dan maar moest maken, dat hij wegkwam; ik wilde en moest in huis gaan.

Ik deed dit dan ook en liep de trap op, met de revolver in de hand, en de kapitein volgde mij.

Vóór alles wilde ik tijd winnen in de hoop, dat er ondertusschen misschien iets zou gebeuren, dat aan de geheele zaak eene andere wending gaf; ik verklaarde vandaar, dat noch ik noch mijne kamenier verstand van pakken hadden, en verzocht den kapitein, zoo goed te zijn, mij iemand te bezorgen, die hiermee te recht kon.

De arme officier was ten einde raad.

Hij hield het voor het beste, naar Escobedo terug te keeren en te vragen, wat hij in deze zaak moest doen.

Na verloop van omstreeks een half uur kwam hij met een escorte van zes man terug.

De generaal had hem slecht ontvangen en gezegd, dat hij hem in arrest zou zenden, als hij mij niet wegbracht.

Hij had bevel, mij tot aan Santa Rosas bij de Sierra Gordo te vergezellen en mij daar in de diligence, die naar San Luis Potosi vertrok, plaats te doen nemen.

Ik zag nu in, dat het bieden van verderen wederstand misschien kwade gevolgen zou hebben en begon in te pakken, toen er een bediende van den keizer kwam met de boodschap, dat Zijne Majesteit mij verlangde te spreken.

Ik verzocht den kapitein mij eenige woorden aan den keizer te laten schrijven, maar hij wilde niet en de dienaar moest de kamer verlaten.

Ik bewoog den kapitein, iemand naar Escobedo te zenden en dezen te laten vragen of ik geen afscheid van mijn man mocht nemen; maar dit werd mij insgelijks geweigerd, en eindelijk na veel over en weer praten werd mij gegund hem eenige regelen te zenden, die mijne kamenier naar hem overbracht.

Salm begreep niets van de gansche toedracht der zaak en zond mij een tamelijk bevelend briefje waarin hij mij gelastte naar hem toe te komen.

Toen ik met pakken gereed was, stapte ik

in het rijtuig, en mijne kamenier en Jimmy volgden mij met een klein koffertje.

Ik heb nog vergeten te zeggen, dat kolonel Villanueva eenigen tijd vroeger gekomen was.

Ik overhandigde hem de beide wissels en verzocht hem deze aan den keizer terug te geven en zoowel aan dezen als aan mijnen man de toedracht der zaak mede te deelen.

Of de kolonel aan den kapitein de eene of andere onderrichting van wege Escobedo gebracht had, weet ik niet; maar toen ik in het rijtuig zat en de koetsier op het punt was weg te rijden, riep de kapitein:

— Naar het hoofdkwartier!

Toen ik dit hoorde, sprong ik met een wip over Margeretha Jimmy en den koffer heen en het rijtuig uit, en verklaarde dat ik daarheen niet wilde gaan en Escobedo niet wilde zien.

Ik zeide, dat ik geen lust had mij andermaal aan de spottende opmerkingen van hem en zijne officieren bloot te stellen; als hij mij wilde spreken, moest hij zelf maar naar mij toe komen.

De kapitein begon weer het oude liedje van zijn instructiën te zingen, en nu verklaarde ik, dat niets dan geweld mij naar Escobedo zou kunnen brengen.

Kolonel Villanueva trachtte de zaak eindelijk te bemiddelen, en de kapitein beloofde, te zullen wachten, totdat de kolonel uit het hoofdkwartier teruggekeerd zou zijn.

Dit gebeurde ook; ik kreeg mijn zin, stapte weder in het rijtuig en verliet Queretaro.

Te Santa Rosas verschafte men mij een onderkomen in eene welingerichte kamer van eene hacienda, die het eigendom was van een Juarist, wiens familie mij met de uiterste welwillendheid en vriendelijkheid bejegende.

Den volgenden morgen, toen de diligence het dorp doorreed, vond ik reeds twee plaatsen voor mij besproken en een officier in burgerkleeren, die mij naar San Luis zou vergezellen.

Deze vergenoegde er zich mee, geen oog van mij af te houden; hij sprak echter geen enkel woord tegen mij, en geen der overige passagiers had er vermoeden op, dat er eenige betrekking tusschen ons bestond.

Destijds was ik natuurlijk woedend op generaal Escobedo; maar als ik bedenk, wat ik heb trachten te doen en dat ik mij niets minder dan voegzaam gedragen heb, dan kan ik slechts met dankbaarheid erkennen, dat ik niet alleen door generaal Escobedo, maar evenzoo door den heer Juarez en door diens ministers, in één woord op eenige weinige uitzonderingen na door alle Mexicanen, waarmee ik in aanraking gekomen ben, met de uiterste beleefdheid en verschooning behandeld ben.

Zelfs in de Vereenigde Staten, waar de dames heel wat voorrechten genieten, zou men mij onder dergelijke omstandigheden geheel anders behandeld hebben, hetgeen verscheidene dames, tot de partij der geconfedereerden behoorende, kunnen bevestigen.

Toen ik te San Luis Potosi aankwam, verdween mijn bewaker.

Ik stapte in een hotel af en zond iemand naar den heer Bahnsen, die mij welwillend uitnoodigde om mijn intrek in zijn huis te nemen.

Ik wilde den president nog dienzelfden avond spreken, maar ontving tegen den volgenden morgen eerst bescheid.

Maar ook toen had hij het te druk om mij te ontvangen en zond den heer Iglesia naar mij toe, aan wien ik alles vertelde wat aanleiding tot mijn verbanning naar San Luis gegeven had.

De heer Iglesia merkte aan, dat hij zeer wel wist dat er te Queretaro verscheidene schurken waren, die om te koopen zouden zijn en dacht dat mijn plan wel zou gelukt zijn als ik klinkende munt in plaats van papier gehad had.

Toen ik hem in den loop van het gesprek verzocht mij rondborstig te zeggen, of hij niet innerlijk verblijd zou geweest zijn, als hij had gehoord, dat de keizer ontvlucht was, gaf hij mij ten antwoord, dat dit inderdaad het geval zou geweest zijn.

Ik sprak met hem over den toestand van mijn man en over mijne bekommernissen over hem en vroeg of er dan volstrekt geene mogelijkheid bestond, dat ik naar Queretaro terugkeerde om althans in zijne nabijheid te zijn.

De heer Juarez zegde mij, dat ik te San Luis moest blijven en nauwkeurig in het oog zou gehouden worden.

Toen ik over mijn man en den keizer sprak, verklaarde de president dat er met betrekking tot den laatstgenoemde niets gedaan zou kunnen worden; maar wat mijn man betrof, zoo kon ik omtrent diens lot volkomen gerust zijn.

Voor het oogenblik kon hij er niets aan doen; maar zelfs wanneer hij ter dood veroordeeld werd, zou hij niet gefusilleerd worden, waarop hij mij zijn hand en zijn woord van eer gaf.

De keizer was ter dood veroordeeld, terwijl ik op reis was en zou drie dagen daarna gefusilleerd worden.

Baron Von Magnus was te San Luis, toen ik daar aankwam.

Hij had nogmaals een verhoor bij den president en verkreeg daardoor de overtuiging dat de keizer niet te redden was; maar toch verzocht hij nogmaals om een uitstel van drie dagen, en de president bewilligde daarin, naar hij zeide, eenig en alleen, omdat de minister zulks wenschte en om niet den schijn van bijzondere overhaasting of buitengewone gestrengheid op zich te laten, ofschoon dit in het vonnis zelf volstrekt geene verandering zou brengen.

Daarvan was de Pruisische gezant zoo volkomen overtuigd, dat hij bij zijn vertrek naar Queretaro een geneesheer uit San Luis voor het balsemen van het lijk des keizers meenam.

Gedurende al deze dagen was ik bijna van mijn verstand beroofd.

Dag en nacht was ik droevig en telkens weder met het gedacht bezig, of er dan volstrekt geene mogelijkheid op was om den keizer te redden.

Ik bezocht den heer Iglesia meermalen, maar telkens, wanneer ik hem verliet, ging ik met de vaste overtuiging heen, dat niets hem zou kunnen redden.

Daar er echter, zoolang er leven is, ook hoop is, deed ik eene poging om nog een uitstel van acht dagen te verkrijgen, totdat ik een antwoord zou gekregen hebben van den president Johnson, dien ik zeer goed ken, en dien ik door den telegraaf van Brownsville wilde verzoeken, nogmaals en krachtiger tegen de terechtstelling van den keizer te protesteeren.

Maar zoowel de president als de heer Iglesia zeiden mij dat een verder uitstel volstrekt niet meer kon toegestaan worden en dat de president er berouw over had dat hij aan den wensch van den heer Von Magnus toegegeven had daar, inzonderheid de vreemdelingen hem, den barbaarschen Indiaan, van wreedheid beschuldigden, omdat hij den doodstrijd des keizers opzettelijk nog drie dagen verlengd had.

De laatste dag vóór de terechtstelling kwam; den volgenden dag zou de keizer gefusilleerd worden.

Ofschoon ik weinig hoop had, wilde ik toch nog eene laatste poging doen om het hart van den man, van wien het leven des keizers afhing en wiens bleek gezicht, wiens zwaarmoedige blauwe oogen, die zelfs op een Palacios indruk maakten, mij onophoudelijk aankeken, tot medelijden te bewegen.

Het was 's avonds acht uur, toen ik mij naar den heer Juarez begaf, die mij terstond ontving.

Hij zag er zelf bleek en lijdend uit.

Met bevende lippen pleitte ik voor het leven des keizers of althans voor een uitstel der voltrekking van zijn vonnis.

De president zegde dat hij geen uitstel kon bewilligen omdat hij den doodstrijd van den keizer niet wilde verlengen en dat deze den volgenden dag vroeg moest sterven.

Toen ik dit verschrikkelijke woord hoorde, werd ik razend van wanhoop.

Over al mijne leden bevende en snikkende, viel ik op mijne knieën en smeekte hem met woorden die rechtstreeks uit mijn hart voortkwamen, maar die ik mij niet meer kan herinneren.

De president trachtte mij te doen opstaan; maar ik omklemde zijne knieën en wilde niet opstaan, voordat hij mij het leven des keizers toegestaan had; ik dacht dat ik hem deze belofte moest afpersen!

Ik zag, dat de president bewogen was; de tranen stonden hem zoowel als den heer Iglesia in de oogen.

Hij zeide met eene zachte, treurige stem:

— Het grieft mij, mevrouw! u zoo voor mij op de knieën te zien liggen; maar al mochten ook alle koningen en koninginnen van Europa in uwe plaats zijn, dan zou ik zijn leven toch niet kunnen sparen. *Ik* ontneem het hem niet; 't is 't volk en de wet die zijn dood geëischt hebben. Als ik niet overeenkomstig den wil des volks handelde, dan zou dit *hem* en ook *mij* het leven kosten.

— O, riep ik in mijne wanhoop uit, als er dan bloed moet vloeien, neem dan mijn leven, dat eener vrouw, die geen nut in de wereld doet, en spaar dat van een man, die nog zooveel goed in een ander land zou kunnen doen.

Alles was vruchteloos.

De president deed mij opstaan en herhaalde nogmaals, dat het leven van mijn man zou gespaard worden.

Deze had zich inderdaad zeer verdacht gemaakt en zou zeker ter dood veroordeeld worden; maar daar hij mijne handelwijze en mijne opoffering in de zaak van den keizer en van mijn echtgenoot achtte en bewonderde,

en daar het hem leed deed, mij niet alles te kunnen toestaan, waarom ik hem smeekte, wilde hij toch doen wat hij kon.

Aan het leven van mijn man zou geen hand geslagen worden.

Ik bedankte hem daarvoor en ging heen.

In de voorkamer vond ik meer dan twee honderd dames uit San Luis, die insgelijks kwamen, ten einde om het leven der drie veroordeelden te smeeken.

Zij werden bij den president toegelaten, maar hare smeekbeden vonden evenmin gehoor als de mijne.

Later kwam mevrouw Miramon, die hare beide kindertjes aan de hand medebracht.

De president kon niet weigeren haar te ontvangen.

De heer Iglesia zeide mij, dat het een hartverscheurend tooneel geweest was, toen de ongelukkige vrouw en hare onschuldige kinderen stamelend om het leven van den man en vader gesmeekt hadden.

De president, zeide zij, leed er op dat oogenblik onuitsprekelijk onder, dat hij zich in de wreede noodzakelijkheid gebracht zag, het leven aan een edelman als Maximiliaan en aan de twee « broeders » te ontnemen, — maar hij kon niet anders.

Mevrouw Miramon viel in onmacht en moest de kamer uitgedragen worden.

De hartroerende tooneelen, die de president op dezen dag bijgewoond had, waren meer dan hij kon verdragen.

Hij sloot zich in zijne kamer op en wilde in drie dagen niemand zien en spreken.

In dien nacht kon ik geen oog dicht doen en was met verscheidene dames, tot onze partij behoorende, in de kerk tot het gebed vereenigd.

HOOFDSTUK LIV

GEFUSILLEERD

Maximiliaan en zijne generaals werden, nadat het laatste plan om te ontvluchten was ruchtbaar geworden, wel veel strenger bewaakt dan te voren zonder dat echter Escobedo zelf den keizer hard behandelde.

Het was voor het overige blijkbaar dat ten minste alle goedgezinde Mexicanen — zij mochten dan nog zoo heftig de Republiek aankleven — door het zoowel beminnenswaardige en edele, als standvastige gedrag des keizers hoe langer hoe meer met hem ingenomen werden.

Velen wenschten zijne vlucht.

Maar gelijk altijd hield het ruwe volk de overhand.

Lerdo de Tejeda had nu eenmaal besloten dat de keizer sterven zou.

Hij wou, zeide hij, een sterk voorbeeld geven aan Europa, opdat geen vorst het ooit meer wagen moest de hand naar de Mexicaansche keizerskroon te steken.

De krijgsraad die over den monark moest recht spreken was druk aan 't werk.

Zoo was ook zijn dood besloten want het gespuis moest het vonnis strijken.

De keizer had ook reeds met het leven afgedaan.

— Het eenige, waarom ik hen verzoeken zal, zeide hij tot zijn geneesheer Basch, is dat zij mijn leven alleen nemen. Dat zij geen ander bloed dan het mijne vergieten, zij kunnen zich daarmee wel tevreden stellen.

Ondertusschen ontving hij nog verscheidene malen, zooals we gezien hebben, een bezoek van de prinses Salm, die buitendien in de stad druk omging met verscheidene vijandelijke hoofdofficieren, vooral met den overste Villancieva die Engelsch sprak.

Zij had het zich nu eenmaal in het hoofd gezet den keizer kost wat kost te redden, maar daartoe was goud noodig.

Zooveel geld had echter de keizer natuurlijk niet in klinkende munt bij zich en kon het ook thans, nu er voor allen maar weinige dagen overschoot zoo spoedig niet krijgen.

Baron Lago, de Oostenrijksche gezant, maar een lafhartig en nietswaardig mensch, was ook niet bij machte te helpen.

Maximiliaan besloot eindelijk twee wissels af te geven elk van 100,000 pesos of een half millioen frank ongeveer welke op naam stonden van het Keizerlijke huis en van zijne familie en waaronder de baron Lago als Oostenrijksch gezant ook zijn naam schreef.

Die laffe kerel van een baron Lago schijnt echter zeer in angst verkeerd te hebben over zijne onderteekening want toen dokter Basch nogmaals bij hem kwam met de wissels ten einde ook de naamteekening van de andere gezanten daaronder te krijgen liep hij wanhopig in zijne kamer op en neer.

— Zij zullen ons allen opknoopen! jammerde hij. Zij zullen ons allen opknoopen zonder dat het den keizer iets baat.

En met eene schaar knipte hij zijne naamteekening er weder af.

Toen men het den keizer verhaalde en men hem de woorden van den Oostenrijkschen zaakgelastigde mededeelde lachtte deze minachtend en zeide:

— En zou dat zoo'n groot ongeluk geweest zijn! De wereld zou waarlijk daardoor geen verlies geleden hebben!

De prinses Salm bleef in hare vaste overtuiging van met geld alles te vermogen.

Deze hoop bleef ook den prins Salm tot in het laatste oogenblik bij; doch geld en listigen overleg vermochten niets.

Wij laten hier het woord aan den trouwen prins van Salm om de laatste uren van den ongelukkigen keizer te schetsen.

Wij verwijzen den lezer naar zijn verhaal dat wij vroeger schorsten, onderstaande diene tot voortzetting van het dagboek van den prins Salm, den trouwen vriend van Maximiliaan.

Op den 16n 's morgens ten elf uur kwam kolonel Miguel Palacios, vergezeld van generaal Refugio Gonzales, met eene afdeeling soldaten aan, en nu las de laatstgenoemde aan den keizer en daarop aan de beide generaals het doodvonnis voor.

De keizer hoorde dit bedaard en met een glimlach aan en wendde zich daarop, terwijl hij naar de klok wees, tot dokter Basch met de woorden: « Tegen drie uur is de zaak bepaald; wij hebben dus nog meer dan drie uur tijd en kunnen alles bedaard ten einde brengen ».

Van drie tot vier uur wachtten de drie veroordeelden er op, dat zij naar de gerechtsplaats overgebracht zouden worden, gedurende welken tijd de keizer zich met de meeste kalmte met den geestelijke en zijne beide verdedigers onderhield.

Eindelijk, om vier uur, kwam Palacios met een telegram uit San Luis, hetwelk het uitstel der voltrekking van het vonnis tot den 19n beval.

Deze tijding maakte op hem den onaangenaamsten indruk, want hij had, zooals hij zeide, reeds met het leven afgesloten en beschouwde dit uitstel als eene wreedheid, daar hij er niet aan geloofde, dat het vonnis in 't geheel niet zou voltrokken worden.

De troepen, die op de Alemeda geposteerd waren, om van hier naar Cerro de la Campagna, waar de voltrekking van het vonnis zou plaats hebben, te marcheeren, waren verontwaardigd over dit uitstel en woedend bij de gedachte, dat de keizer misschien nog aan den dood zou ontsnappen.

Met vroolijke muziek trokken zij naar het bloedige schouwspel op; maar stil en verdrietig keerden zij naar huis terug.

De kolonel ging om zes uur heen en ik gaf mij nu geheel aan mijn blijdschap over.

Ik liet mij een flesch wijn brengen en dronk het op het welzijn van den keizer, en daarop liep ik rookende en zingende in de met martelaarsrariteiten versierde kapel op en neer.

De schildwacht moest wel denken, dat ik mijn verstand verloren had, en keek mij met een open mond aan.

Ten einde hem tot andere gedachten te brengen, gaf ik hem vier realen, en daar hij de reden daarvan evenmin kon begrijpen als die van mijne plotselinge vroolijkheid, werd de twijfel aan mijn gezond menschenverstand door dit geschenk waarschijnlijk nog vermeerderd.

Op den 17n Juni werd ik vroolijk en goedsmoeds wakker. Ik had op mijne harde legerstede overheerlijk geslapen, en gedurig kwamen mij in mijne droomen de woorden voor den geest: De keizer, de keizer is gered!

Toen deze zorg eenmaal van mijn hart gewenteld was, ontwaakte de gedachte aan mij zelf weder. Ik was een gevangene en wilde vrij zijn.

Toen ik den vorigen dag voor het raam zat hoorde ik beneden mij het ratelen van een rijtuig. Daaruit maakte ik op, dat de kleine binnenplaats, waarover ik gesproken heb, aan de straat grensde en daarvan slechts door een muur gescheiden was.

Deze muur was met Gothische kanteelen versierd en omstreeks vijftien voet hoog, maar van de straat af gerekend, bij de vijf en dertig, daar de kapel met het plaatje zich op de eerste verdieping bevond.

Wilde ik vrij worden, dan moest ik dezen muur overklimmen en zoo op straat komen.

Maar hoe dit te doen? Zooals reeds vroeger opgemerkt is, verbond eene deur de plaats met eene opene galerij en bij deze, doch buiten de plaats in de galerij en hoofdzakelijk ter bewaking van de trap, die naar boven liep, stond een schildwacht.

De deur der plaats stond meestal op een kier.

De zwarigheid bestond hierin, hoe ik op dien muur zou klimmen, want op de plaats

zou ik gemakkelijk door het raam, daar er geene tralies voor waren, kunnen komen.

Terwijl ik hierover nadacht, vielen mij eenige groote haken in de kapel in het oog, die waarschijnlijk tot het aanbrengen van draperieën gebruikt werden.

Had ik twee of drie daarvan, dan zouden zij zich in den muur laten slaan, en met behulp daarvan kon ik alsdan naar boven komen.

De haken zaten diep in de vergulde sieraden van het altaar. Hoe zou ik ze er uit krijgen en dat nog wel ten aanschouwen van den schildwacht?

Ik lachte over mij zelve. Welnu, dacht ik, de schildwacht moet mij helpen. Wie zou dit anders doen?

— Amigo! zeide ik tot hem, ge zult twee realen van mij hebben, als ge er die spijkers voor mij uithaalt, want ik heb ze noodig, om er mijne kleeren aan te hangen.

De republikein meesmuilde veelbeteekenend, zette zijn geweer in een hoek neer en begaf zich terstond naar het altaar, waaruit hij de groote haken trok.

Hij kon er echter slechts drie uitkrijgen; de vierde zat er zoo vast in, dat er geen verwikken of verwegen aan was, en nu zeide ik maar, dat ik er aan drie genoeg had.

Ik nam mijne haken, de Indiaan nam zijn geweer en mijne twee realen, die hij van tijd tot tijd eens heimelijk bekeek en bewonderde. Zijne uitgehongerde verbeelding zwolg in bergen van tortillas, en de tijd tot aan de aflossing duurde hem ontzettend lang.

Ten einde geen argwaan te wekken, sloeg ik de haken een eindje in den muur, en had moeite om ze met mijne armzalige garderobe te vullen. Maar een touw! Ik zou wel een koninkrijk hebben willen geven voor een touw met knoopen, om met behulp daarvan op den muur en van dezen naar beneden te klimmen.

Mijne vrouw! ja, die was te San Luis Potosi, en Escobedo had gedreigd, haar gevangen te zullen nemen, als zij weer te Queretaro kwam; maar voor zoover ik haar kende, zou zij zich daardoor niet laten afschrikken en kan ik haar stellig verwachten.

Zij had mij een matras beloofd, en daarin kon zich een touw bevinden. De schildwachten konden mij over den muur helpen en zouden dit met genoegen doen, want aan een paar gouden onzas kan een Indiaan onmogelijk weerstand bieden.

Op straat zouden natuurlijk paarden klaar staan, en voort zou het dan gaan, den keizer achterna!

Ik liep vergenoegd op en neer en sloeg een blik van welgevallen op de haken, die mij eene gewichtige verovering toeschenen. De kapel, de geheele wereld vertoonde zich aan mij weder in het helderste licht, en zelfs de slachtoffers der inquisitie, die op de schilderijen afgebeeld waren, lachten mij vriendelijk toe.

Kolonel Villanueva had beloofd, om één uur bij mij te zullen komen. Ik wachtte tot aan den avond vruchteloos op hem; hij kwam echter niet; en daarmee keerden er weder twijfelingen en bekommernissen in mijne ziel terug. Wat was er gebeurd?

Zou de bloeddorstige Indiaan Juarez of zijn booze geest Lerdo, de minister met zijn valschen sarcatischen grimlach, zouden zij de schandelijke wreedheid wagen, den edelen keizer, die hen door zijn zieleadel hinderde, in zeker opzicht tweemaal de voorgevoelens van eene terechtstelling te laten lijden? Het zou eene afschuwelijke barbaarschheid zijn; maar wat is van Mexicanen niet te wachten?

Op den 18n 's morgens kwam de luitenant-generaal Pittner voor een oogenblik op de kleine binnenplaats en fluisterde mij toe, dat het zeer slecht stond, en al spoedig kwam ook kolonel Villanueva, die mij op een smartelijken toon zeide, dat hij zich bedrogen had; Maximiliaan was reddeloos verloren, en den volgenden morgen ten acht uur zou het vonnis bij den Cerro voltrokken worden. Villanueva was buiten zich zelven van woede.

Hij schaamde er zich over, zeide hij, dat er zoovele elementen onder hen waren. Hij had altijd gehoopt, dat de gematigde partij zou zegevieren en het leven des keizers redden.

Het deed hem van harte leed, dat ook nog deze schandvlek op het reeds door iedereen gehaat en veracht vaderland moest kleven.

De keizer had reeds in den volgenden eigenhandig geschreven brief van lotgenooten, die zich nog te Queretaro ophielden, afscheid genomen:

Queretaro, gevangenis *de las Capuchinas*.
17 Juni 1867.

Aan de Heeren generaals en stafofficieren,
die in de stad gevangen zitten.

In deze plechtige oogenblikken richt ik tot u nevensgaande letteren, zoowel tot een bewijs van mijne erkentelijkheid voor de loyaliteit, waarmee gij mij gediend hebt, als tot een blijk der oprechte achting welke u wordt toegedragen door

Uw toegenegen,
Maximiliaan.